СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 18. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 24-го січня 1938 — No. 18. Jersey City, N. J., Monday, January 24, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

“ТІ ВІ ЕЙ” Є ВАЖНА — РІШИВ СУД

ЧАТАНУГА (Тенесі). — Суд у Чатанудзі рішив, що Тенесі Велей Оториті („Ті Ві Ей") є важна і не противиться конституції. „Ті Ві Ей" це група підприємств, створених урядом для витворювання електричної енергії. Приватні електрівні заскаржили уряд до суду за „нечесну конкуренцію". Суд відкинув позов і тепер приватні компанії подали справу до Найвищого Суду.

ПОРОЗУМІННЯ МІЖ РУЗВЕЛТОМ І ВИРІБНИКАМИ АВТ.

ВАШИНГТОН. — Останні розмови президента Рузвелта з найголовнішими представниками автомобільного промислу принесли успіхи. Промисловці згодилися наложити на себе певні обмеження, головно в способах збуту авт. Передівсім вони зобовязалися не дуже форсувати продаж авт на кредит, бо, як заявив президент, такий продаж заздалегідь обтяжує фінансово людей і вони мусять пізніше різко обтинати свої видатки на інші продукти. Загалом промисловці радо згодилися провірити свій дотеперішній неперебірчивий продаж авт.

ПРИДУМАЛИ ЛІК НА ПРОСТУДУ.

БОСТОН. — Медичний Центр Нової Англії подав до відома, що лікарям вдалося винайти дуже добре лікарство проти ріжного роду простуд, головно проти простуди голови і носової (сайнус) недуги. Тим лікарством є спеціяльно зладжена лямпа, яка видає з себе коротко-хвилеві промінї. Лікарі випробували цю лямпу на 60 пацієнтах в бостонському шпиталі і показалося, що вона дає знамениті успіхи.

НАПАСТЬ НА ГЛАДКІЙ ДОРОЗІ.

ШИКАГО. — „Комітет безпеки" записав в минулім році чотири дивні випадки, в яких сталося людям нещастя в хвилі, коли вони цього найменше сподівалися. Один фармер хотів на неділю зарізати курку. Він схопив її за шию, але курка почала на всі боки кидатись і боронитись. У часі цеї боротьби вона знесла яйце, яке скочило фармерові в око так, що аж лікар мусів вибирати з нього шкаралупу. — Одна пані мала освоєну ящірку, „гіля монстер", яка була дуже привязана до своєї власниці. Але власниця рішила її продати. Коли прощалася зо своєю ящіркою, хтось порадив їй, щоб її поцілувала. Вона нахилилась, щоб це зробити, а ящірка всадила свої зуби в її шию так, що мусіли долотом розважувати ящірці зуби, щоб увільнити жінку. — Один чоловік станув перед ново-намальованим вуличним написом „стап", щоб помацати пальцем, чи напис уже висох. В тому моменті надіхало якесь авто і його добре потрутило. — Один рибак ловив вудкою рибу. Притім заснув. Якась велика риба взяла в рот гачок, та не проковтнула його, тільки враз з водою виплювала, але так сильно, що гачок вдарив рибака в лице і застряг у носі. Лікарі мусіли добувати гачок.

ЗМІНЮЮТЬ ВИШКІЛЬНУ СИСТЕМУ.

НЮ ЙОРК. — Вишкільний департамент нюйорського стейту рішив змінити свою вишкільну систему в промислових школах і примінити її до найновіших вимог. З огляду на скорі і великі зміни в промислі також скоро змінюються ремесла. Одні цілком зникають, а інші виростають.

ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ФІЛЬМИ МАЮТЬ НАВЧАТИ.

НЮ ЙОРК. — У звязку з натяком уряду, щоб фільмові виробництва Америки видавали повчальні фільми, проф. Адлер сказав, що завданням фільм не є навчати, тільки забавляти. Притім він зробив тяжкий закид американському шкільництву, кажучи, що воно повинно займатись наукою, а воно далеко не виконує свого завдання. Журитися фільмами, чи вони мають навчальну вартість, є те саме, що журитися розбудовою мешкальних домів десь у Йонкерсі, в той час, коли цілий Ню Йорк у вогні.

ПЕРЕДБАЧАЄ СКОРИЙ ПОВОРОТ ДО ДОБРОБУТУ.

ВАШИНГТОН. — Голова цензусового бюра, Биггер, заявив, що є всі дані, що вже в найближчих місяцях в Америці прийде до нового добробуту. Цей поворот може бути такий наглий і скорий, що готов викликати свої власні економічні клопоти. Завданням уряду є вже тепер подбати, щоб той поворот був занадто вибуялий, щоб відбувався за всякими законами економіки і щоби був тревалий.

ВЧАТЬ ЖИТИ ЗА 25 ЦЕНТІВ НА ДЕНЬ.

Хеміки з „Доблю Пі Ей" роблять у Ню Йорку експерименти з поживою, щоб знайти дешевий, але здоровий спосіб прохарчування. Вони переконалися з досвідів, що чоловік може прожити денно за 25 до 30 центів. Родина з пятьох осіб може проживитись за $1.17 денно.

ФАРМЕРИ ЗА СТЕРИЛІЗАЦІЮ.

Затревожені числом осіб у божевільних заведеннях, присутні на річній конвенції делегати Обеднаних Фармерів Онтарія вислали до уряду провінції резолюцію, якою домагаються закону щодо стерилізації слабоумних і збочених осіб. Настрашились фармери і зросту радикальних рухів в Онтеріо. Іншою резолюцією домагаються вони безпощадної війни уряду з комунізмом. Деякі резолюції делегати відкинули. Одна з них відносилась до приписових лікарських оглядин усіх осіб, які міряють вінчатись. Друга відкинена резолюція відносилась до бойкоту ніпонських товарів. „Пощо маємо бойкотувати ніпонські товари, коли Ніпон буде нам платити по три доляри за бушель пшениці" — говорили фармери. Одначе зїзд ухвалив резолюцію, що домагається від Оттави здержання вивозу за кордон воєнного матеріялу.

ІЗ ЗАЗДРОСТИ ОБТЯЛА СЕСТРІ ВУХА.

23-літня сербка Міліца Йорігіч у Белополі, Югославія, мала вийти замуж, але в останньому часі завважала несподівану байдужність у нареченого. Незабаром викрила, що причиною цієї зміни була її сестра, яка здобула собі його прихильність. Міліца чекала тільки на нагоду пімститися. Одного вечора, коли сестра положилася спати, вона рішилася виконати свою пімсту. Ножичками, якими обтинала собі нігті, обтяла сестрі вуха.

ПЯНІ СОБАКИ.

В данському місті Гольстербро трапилася недавно смішна й дивовижна подія.

Вулицею їхало вантажне авто, яке перевозило в пляшках горівку, пиво й молоко. Саме тоді йшов дощ. На ховзькому мості авто почало ховзатися й шофер стратив панування над кермою. Авто віхало на стовп. Пляшки розсипались по бруку й розбилися.

Мішанина горівки, пива й молока потекла вулицею. Пахощі того оригінального коктейлю приманили до себе малощо не всіх собак містечка, які з правдивим апетитом почали пити розлиту мішанину. По якомусь часі собаки зовсім упилися й порозкладалися на вулиці та негайно поснули. Просто затарасували собою вулицю. Щойно пожежна сторожа, яку мусіли прикликати, з важким трудом очистила вулицю з пяних собак, яких відставили до окремого пустого повільону. Там собаки могли добре виспатись і там розпізнавали їх власники й забирали з собою додому.

ПОВІДОМЛЕННЯ

для всіх членів і членкиць У. Н. Союзу з Chicago, West Pullman, Joliet і West Harvey, Ill. Отсим взиваємо всіх членів і членкиць, що належать до відділів 22, 33, 106, 111, 125, 139, 176, 214, 216, 220, 221, 222, 243, 252, 259, 301, 335 і 379, прийти обовязково на збори, на яких буде обговорена справа місцевих братських кас хорих і вияснена відповідно до закону, ухваленого стейтом Іліной.

Вияснення подасть головний рекордовий секретар Д. Галичин, що приїде спеціяльно для цеї цілі на збори. Справа важна й торкається кожного члена, а тому кожний член повинен бути присутній на зборах. Для вигоди членів скликується двоє зборів: одні на Савтсайд Шікаго до церковної галі під ч. 4952 South Paulina St. в суботу, 5-го лютого, в 8-мій годині ввечір, а другі на Нортсайд Шікаго до галі під ч. 2410 West Chicago Ave. в неділю, 6-го лютого 1938 р., в 2-гій годині пополудні. Кожний член може прийти на ті збори, на котрі для нього є вигідніше й ближче.

Головна канцелярія
У. Н. Союзу.

Кожна річ має дві сторони; з якого боку на якусь річ дивитися, так вона тобі представляється. Одні в кожній річи бачать лише злу, інші лише добру, веселу сторону. Одних усе радує, інших усе смутить і журить. (Грацiян).

ПІШЛА ДО ТЮРМИ ЗА ЖОРСТОКІСТЬ.

Пані Фред Плінеден в Аран (Канада) завязала три коти в мішку і потім кинула мішок у корчі. За цю жорстокість її засуджено на два місяці у жіночій тюрмі в Вателфорд. Кінний поліцай подибав мішок і коли розвязав його, знайшов два неживі коти. Третій тримався при житті тим, що їв своїх товаришів.

ЗАЗДРІСТЬ МІЖ СТАРУШКАМИ.

Рівенський суд засудив на 1 рік вязниці 70-літню селянку Єлисавету Цимбалюкову, яка у бійці випалила вапном око 72-літній Юстині Андреюковій. Причиною бійки було те, що чоловік Андреюкової, 75-літній старець, занедбував свою жінку; любив Цимбалюкову. Критичного дня жінка приловила його на розмові зо своєю суперницею і почала з нею битися.

МІНІСТЕР ЗА ЗМІНУ ШКІЛЬНОЇ СИСТЕМИ В МАНІТОБІ.

Манітобський міністер шкільництва, Шульц, заявився за реформу шкільної системи. Він радить підготовити шкільну молодь до практичного або фахового звання, головно в сільських дистриктах до рільництва. Інакше опинимося в подібному положенні як Злучені Держави, де 3,500,000 людей належать до кляси злочинців. Міністер радить, щоб звернути увагу радше на практичний бік виховання, ніж на академічний.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

КОРОЛЬ РУМУНІЇ І ЙОГО ПРЕМІЄР.

На Йордан румунський король Карло, згідно зо старим звичаєм православної церкви, бере участь у церковній церемонії, підчас котрої йому віддають хрест, що його добуто з води, куди його кинено підчас церемонії. Коло короля стоїть Октавіян Гога, його премієр міністрів, що добув собі тепер багато розголосу своєю пронімецькою та протисемітською політикою.

ДАЛІ БУДУТЬ ДЕРЖАТИСЬ “НОРМАЛІЗАЦІЇ”

ЛЬВІВ. — Д-р Дмитро Левицький, бувший довголітній голова УНДО й один з творців „нормалізації", пише в „Ділі" про вислід нарад Народнього Зїзду, себто найвищого тіла УНДО. Як відомо, велася надовго перед зїздом у „Ділі" дискусія на тему „нормалізації", яка виказала наглядно, що з Польщею не можна було дійти до ніякого порозуміння. Виринула також в УНДО „опозиція", яка нібито заявилася проти нормалізації. Тому дехто надіявся, що на зїзді прийде до великої боротьби і зірвання з нормалізацією.

Все було спокійно й без „скандалів".

Та д-р Д. Левицький, що також належав до „опозиції", стверджує, що Народній Зїзд відбувся зовсім спокійно та створив підвалини, на яких буде заключена згода з опозицією. Зїзд заявився за те, щоб „загострити тактику" у відношенні до польського уряду, бо таке „загострення" скріпить „відпір українського громадянства". Про саму долю нормалізації має вирішити вибраний зїздом Центральний Комітет.

П. О. В. ПРО УНДО.

ЛЬВІВ. — „Польска Організація Військова" (П. О. В.), яка відбувала наради у Львові, ухвалила резолюції, між якими є й резолюція, в котрій говориться про відношення цеї організації до українців. В ній сказано, що П. О. В. є задоволене з того, що на Народнім Зїзді УНДО не перейшла пропозиція зірвання з нормалізаційною політикою та що „делеґати заявилися виразно за співпрацю з польським народом".

Трохи занепокоєні.

П. О. В. почувалася трохи занепокоєною тільки тим, що на Народнім Зїзді говорено про те, що „зачалася боротьба не тільки з польськими офіційними чинниками, але й з польським народом.

Проти плебісцитової акції.

П. О. В. не могла також зрозуміти, чому українці ведуть плебісцитову акцію в справі введення в школах української мови. Говорено, що ту акцію повели „малорісіяни", себто іміґранти з Росії. Очевидно, що тут мова про плебісцитову акцію, яку веде загально відома українська установа — „Рідна Школа".

ЛИТВА И „УКРАЇНСЬКИЙ ТЕРОР".

ВАРШАВА. — Польські часописи постійно тепер пишуть про змагання ОУН відновити „терористичну акцію". Звязують це змагання раз із Берліном, другий раз з Італією, а тепер для відміни пише „Курер Поранни" про те, що ОУН має на думці зорґанізувати в Клайпеді „штаб української терористичної організації" та що в тій ціли вже ведуться відповідні переговори в Ковні, столиці Литви. Веде їх, як подає цей часопис, полк. Е. Коновалець.

І ЗГОДА НЕ ПОМАГАЄ.

ПАРИЖ. — Премієр Шотан і його міністри дістали повне вотум довіря, за яким голосували 502 послів, себто всі крім одного. Крайня правиця не голосувала. Та й це не помагає, бо франк далі летить вниз, а саме тим спадом валюти Франція найбільш залякана.

ХОЧЕ РОЗІГНАТИ ЖИДІВ „НА ВСІ ВІТРИ".

БУКАРЕШТ. — Професор Куза, член міністерського кабінету, 80 років, казав американському кореспондентові, що його погляд є такий, що жиди мають забрати собі свої манатки і всі до одного забратися з Румунії. Він цитував Старий Завіт, щоб ним доказати, що жиди це справжнє „чортівське насіння", що це „проклята раса", яка мусить забратися з Румунії, бо інакше прийде в краю до страшних погромів.

СОВЄТИ І РУМУНІЯ.

БУКАРЕШТ. — Совєти незадоволені з нового уряду в Румунії, який вважають протижидівським, що виявляє наклін до фашизму. Ось тому і відкликано з Букарешту совєтського посла М. Островського.

НЕ ХОЧЕ ИТИ ПРОТИ ЯПОНІЇ.

ВАРШАВА. — Заборонено виставляти у кінових театрах фільмові знимки з затоплення японцями американського корабля „Паней". Офіційний часопис „Ґазета Польска" подає, що Польща жиє в приязні з Японією, а вистава цеї фільми може дати в Японії притоку до неприхильних для Польщі коментарів. Крім того, пише часопис, перемога Китаю означалаб перемогу „людового фронту" і большевизму, а це булоб для Европи більшим нещастям ніж заволодіння Китаю Японією.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УДЕРЖАВЛЕННЯ ВУГЛЯ?

У великих американських ґазетах, що звичайно представляють настрої й інтереси великих фабрикантів і промисловців, можна вичитати цими днями гострі напади на уряд стейту Пенсилвенія за його становище в углевій справі. Ці голоси звичайно такі неповздержливі, в них говориться зо смертельним страхом про жахливі перевороти, які грозять краєві, що суспільність мусить подивитися в цю справу та довідатися, що властиво сталося.

Зчинився галас через промисл твердого вугля. Як звісно, цей промисл нездужував уже від довшого часу, а від депресії зляг просто смертельною недугою. Виріс на ньому зовсім оригінальний боляк, справжній рак, так зване вуглеве бутлеґерство, з котрим не міг собі дати ради ні недужий промисл ні лікар-уряд. Нарешті стейтовий ґубернатор Ерл взявся до докладного розсліду справи, щоб знайти зараду на безвихідну ситуацію. З цього розсліду виросла конференція власників углевих копалень, углевих юній та урядової комісії. Ця конференція, зібрана недавно в Гарисбурґу, столиці Пенсилвенії, видала з себе думки, що так сильно занепокоїли фабрикантську опінію по всьому краю.

На основі цеї конференції стейтовий ґубернатор Ерл заповів, що він предложить федеральному урядові новий засіб полагодження вуглевого питання, а саме порадить федеральному урядові перебрати на власність копальні твердого вугля в Пенсилвенії. Уряд мав би закупити ці копальні „по справедливій ціні", на основі умови з власниками, а коли це не було би можливе, то забрати їх примусово на основі кондемнації. Ґубернатор Ерл радить, щоб федеральний уряд перебрав теж на власність усі будівлі, звязані з копальнями, але він припускає теж можливість винайму цих будинків урядові без перебрання власности.

Що мав би робити федеральний уряд з цими копальнями, діставши їх на власність? Чи мав би потім вести копальні твердого вугля так, як їх вели досі приватні власники і як він веде, наприклад, почту, себто бизнес вożення листів? Зо слів Ерла виходить, що він передбачає, що федеральний уряд не мав би вести вуглевого бизнесу, але винаймати свої поклади вугля для приватної експльоатації приватним підприємцям, може навіть їх дотеперішнім власникам.

Такий плян, на думку ґубернатора Ерла, покінчив би передовсім з бутлеґерством і пустив би в нормальний рух цілий цей промисл та приніс би дешевше тверде вугля для консумента цього вугля. Виходилоб, що всі були би задоволені. Невдоволеними могли би бути хіба власники, що тратили би власність копалень; але як видно з їх заяв, і тут такої можливости нема.

Одначе ґазети не є зовсім задоволені з цього. Вони добачують у такій розвязці небезпеку для самої ідеї приватної власности: як уряд може перебрати вуглеві копальні, він очевидно може перебрати й інші підприємства. Це є поважне заломання в системі приватної власности.

ІЗ ЩОДЕННИКА ЦІСАРЕВОЇ ЄЛИСАВЕТИ

Цього року, саме на латинський Свят-Вечір, минуло 100 літ від дня уродження баварської принцезни **Єлисавети**, що як дружина австрійського імператора **Франца Йосифа** та як одна з найсвоєрідніших індивідуальностей між жінками її середовища так пропамятно записалась у памяті культурного світу. З цього приводу принесла віденська преса низку споминів про неї та винятки із щоденника цісаревої, з яких кілька подаю тут читачам „Свободи" в мому перекладі. — О. Г.

В Ґеделе[1]) є в мене дерево, таке мені дороге, мов найкращий друг. А втім, може воно взагалі найкращий друг мені? Оце я за кожен раз, коли приїду туди і відїжджаю звідси, йду донього і ми кілька хвилин дивимося мовчки одно на одного. Це старенькe дерево знає мою душу так, як ніхто з людей, і я звірююся перед ним з усього, що мені довелось пережити в міжчасі, коли ми не бачимося.

*

Ціль кожної мандрівки манить мене головно з огляду на мандрівку саму (цісарева Єлисавета відома між іншим з її хоробливо жагучого замилування до далеких подорожей, на яких вона провела більшу частину свого життя. — О. Ґ.). Я така ось, що колиб мені прийшлося жити десь постійно і назавжди без змоги покинути те місце, то воно — нехай це і сам Господній рай! — мусілоб стати для мене згодом чимось таким страшенно нестерпним, як пекло. Затеж думка про те, що місце, в якому я хвилево живу, прийдеться мені швидко покинути, зворушує мене і єдля мене спонукою любити його. Отак я за кожен раз, коли вибираюся в нову подорож, немов кладу в могилу якусь мрію, що надто швидко розвіялась, і зітхаю за іншою.

*

В мені душа буревісника: коли я ось на кораблі, то велю стягати всі вітрила, щоб мати змогу насолоджуватися видом кожної з диких хвиль моря. І за кожен раз, коли нова хвиля вдарить аб чердак, я хотілаб скрикнути з невгомонної радости.

Море хотілоб мати мене назавжди, і я знаю, що належу до нього. Отимто, якщо ми на повному морі, то я велю привязувати мене до крісла. Це я роблю подібно, як Одисей, бо хвилі чудно заманюють мене.

*

Скрізь там, куди приходять люди, стає все руїною. Тільки в тій далечі, де природа сама одна, тільки там зберігає вона свою вялу красу. Із тієї то речі я не показую чужим людям мого Ахілеону[2]) ніколи, бо колиб я це зробила, то кілька місяців ні один камінь тут не мав би свого спокою. А позатим — люди звикли скрізь писати свої ймена, але хіба лиш на те, щоб залишити на камінні слід своєї нікчемненької дрібничковости.

*

Віденський Гофбурґ[3]) тяжить страшливо на моїй душі. Тут не тільки все наново почуваєш, але і все наново пригадують тобі, і ти ніби все наново бачиш усе те, що сталося[4]), і отак від убивчого тягару ти тут не всилі скритися ніде. Знаєш, іноді здається мені, начеб Рудольф убив не тільки себе, але і всю мою віру...

(З листа до доньки Валерії 26. VIII. 1889 в Ішлю).

*

„Я люблю великого Єгову і поклоняюся йому, я в поросі перед Ним, не надіючися на ніяку нагороду" — сказала Єлисавета, проходжуючися раз садом цісарської віллі, і кинулась притім на землю.

„І це лиш отак годиться молитись Єгові та поклонятись Йому, бо й навіщож здадуться всі прохання, коли все є присуджене людині заздалегідь?"

(Із щоденника Валерії).

*

З початком усього створіння все у світі і в житті є згори присуджене і призначене, а людина є вповні безпомічна проти того відвічного призначення, якого основою є виключно незбагнена воля Єгови. В Його очах усе, що жиє, — значить і я — похоже на маленечку комашку. А якщо так, то хіба можливе воно, щоб Єгові хоч крихіточку залежало щось на мені?

(На замку Ляйнц, 1889).

*

Що це за надлюдська велич отой Наполеон! Шкода тільки, що так дуже рвався він добути цісарської корони!

(Записка в Аячіо).

*

Я вже застара і надто виснажена, щоб іще змагатися з життям. Мої крила спалені, і я не бажаю більш нічого, тільки спокою.

(1889).

*

Ах, я так дуже тужу за тим, щоб спочити врешті там, у святім затишку,[5]) в гарній, великій домовині і не почувати нічого, тільки вічну тишу. Чогось більше від того я ані не бажаю собі, ані не очікую. Знаєш, Валеріє, хочу лежати саме там, де вгорі є те велике вікно, крізь яке заглядає у гробницю трохи світла і зелені, і чути, як цвірінькають горобці.

(До Валерії).

*

Великі титули і почесті це всетаки речі без вартости. Це тільки рід яскравих лахманів, якими люди обвішуються, намагаючись прикрити ними свою наготу; але найглибшої істоти людини ніякі титули ні почесті змінити не всилі.

*

В мене рішучо замало зацікавлення політикою (увага дуже щира, бо власне ця признака духовости Єлисавети була одною з причин її траґедії як жінки володаря великої імперії, якої народів вона, крім укоханих нею мадярів, майже не знала і їх долею зовсім не цікавилася. Єлисавета не любила навіть віденців, і почувалась у Відні так зле, що тільки чекала хвилі, щоб з Відня кудись виїхати. — О. Г.).

*

Політики думають, що це вони кермують подіями, тоді, коли воно звичайно так, що події кермують політиками. І я гадаю, наприклад, що всякий міністерський ґабінет, хочби кермували ним і найспосібніші люди, вже заздалегідь призначений на те, щоб зробити місце іншому, і так у безконечність.

*

Бог? Знаєш, я думаю, що ми, люди, надто нікчемні і безпомічні, щоб ми змогли думати про щось таке, як єство Господа. Цього я відреклася вже давно.

*

Я хочу, щоб мене поховали на Корфу, на березі моря, щоб морські хвилі раз-у-раз били об мій гріб.

*

Останні слова Єлисавети:[6])
„Що сталося властиво?"

---

1) *Літня резиденція цісаревої близько Будапешту. — О. Г.*

2) Це славний зо своєї краси замок цісаревої на острові Корфу.

3) Відома старинна резиденція австрійських цісарів у Відні.

4) Відноситься до самогубства одинокого сина Єлисавети, кронпринца Рудольфа (30. І. 1889 р.). — О. Г.

5) Гробниця Капуцинів у Відні. — О. Г.

6) Як відомо, її заштилетував анархіст Люкені в Женеві 10. вересня 1898 р.

Д-р Остап Грицай.

ЩЕ ОДНА БИТВА НА ЕКОНОМІЧНОМУ ВІДТИНКУ

Кілька тижнів тому президент Рузвелт заявив, що він готов співпрацювати з приватним капіталом і що з боку уряду він готов дати всяку підмогу капіталові, щоб ожививити бизнес. Та згодом президент оголосив іншу заяву, в якій підкреслив, що так звані „голдінґ компанії" мусять бути знищені. Під „голдінґ компаніями" він розумів такі, які фінансово контролюють „загальні вжиточности" (поблик ютилитіс), що витворюють продукти загального вжитку, такі як електрика, ґаз і т. п.

Між урядом і компаніями „загальних ужиточностей" уже віддавна ведеться завзята боротьба. Бо щоб зарадити безробіттю, президент започаткував був ріжні суспільні будівлі, серед яких найбільше є будівель шлюзів, що витворюють електрику. Ці державні електрівні роблять величезну конкуренцію електрівням приватним. Бо свої електрівні уряд фінансує державними грішми, які він стягає шляхом податків. Державні електрівні не бояться банкротства, бо кожної хвилі їх піддержує уряд.

Приватні електрівні нарікають за те на уряд. Можливо, що, беручи під увагу нинішній економічний стан краю, на їх нарікання ніхто не звертав би уваги, якби політика уряду приносила очевидні і незаперечні користи. Та річ у тому, що ті приватні компанії мають на свою оборону знамениті арґументи, які вказують, що політика уряду фактично збільшує безробіття і на далеку мету приносить краєві шкоди. Вони з олівцем у руці виказують, що приватні компанії тепер затруднюють сотки тисяч, а навіть міліони робітників. Вони далі виказують, що коли уряд, бажаючи дати якесь затруднення безробітним, зачне розбудовувати державні підприємства, то він задніми дверми прожене з праці ті сотки тисяч, чи міліони, яких нині затруднюють приватні підприємства. На місце одного чоловіка, що знайде працю в державнім підприємстві, два стратять роботу в приватнім підприємстві.

Крім того вони говорять, що така конкуренція уряду з приватними підприємствами не є „чесна" (фейр), а то тому, що уряд провадить її тими грішми, які він стягнув з тих же приватних компаній шляхом податків. Нема штуки провадити якесь підприємство, не боячись банкротства, говорять вони. Приватні підприємці мусять так крутити головою, щоб вийти на лад; їх підприємство мусить бути під таким зарядом, щоб воно оплачувалось та приносило уділовцям якісь зиски. Коли воно не буде приносити зисків, або коли треба буде до нього докладати, то воно збанкротує.

Зате коли держава будує якесь підприємство, то вона не боїться банкротства, бо всяку втрату кожний раз покриє вона сама. Через те, говорять вони, ця державна конкуренція не є „чесна".

В розгарі цеї боротьби приватні власники звернулися по поміч до суду, заскаржившим в містечку Чатануґа компанію „Тенесі Велей Оторіті", що є державною компанією і витворює на широку скалю електрику та достарчає її для освітлення, для фабрик і всякого промислу, для комунікації і т. п. Покищо не знати, чим покінчиться цей процес, бо треба підкреслити, що позиція уряду в Найвищім Суді в останніх часах дуже скріпилася. Та проте на вислід цеї розправи є звернені очі цілої Америки. Всі хочуть знати, чи суд рішить, що ці державні компанії справді ведуть „нечесну" конкуренцію, що є заборонене законом. Це рішення матиме величезний вплив на ціле економічне життя Америки; бо, узнавши конкуренцію „Ті Ві Ей" „нечесною", під цю клясифікацію попадуть усі інші державні компанії по всіх стейтах.

Та, не чекаючи рішення Найвищого Суду, президент Рузвелт кілька днів тому ще раз заявив ґазетярам, що він готов продовжувати боротьбу з компаніями „загальних ужиточностей", і ті фінансові компанії, що контролюють їх (голдінґ компанії), він доведе до руїни. Очевидно, що президент робить це не тому, що йому особисто так хочеться, тільки тому, що його погляд має за собою також дуже сильні арґументи.

Річ у тому, що ті компанії загальних ужиточностей є дуже заскорузлі. Вони колись осягнули певну висоту своєї технічної і бизнесової справности і на тій висоті зависли. Вони також осягнули певний рівень зисків для своїх уділовців і, задоволяючись ними, вони на тому рівні також зависли. Вони не хочуть ні розростатись, ні маліти; ні заробляти більше, ні ризикувати втратою того, що мають. У висліді вони не хочуть іти з духом часу, не хочуть поліпшувати себе та давати людям дешевші і ліпші продукти. Щоби підігнати їх, президент рішив поставити проти них державну конкуренцію.

Дотепер вони виказували своїми рахунковими книжками, що внаслідок поганого заробітку і великих податків вони не всилі поліпшуватися. Президент Рузвелт вірить їм, але рівночасно говорить, що коли вони направду не можуть уліпшуватись, то мусять конати. Бо час не стоїть на місці. Все довкруги поступає вперед, і вони мусять.

В обличчі цього виринув був недавно проект з боку цих приватних компаній, щоб уряд викупив усі приватні компанії загальних ужиточностей і тоді вже хай робить собі з ними, що хоче: хай уліпшує, або валить і нові будує. Але чи захоче це уряд зробити — це дуже сумнівне. Йому не потрібно старого тягару. Він хоче будувати нові підприємства, використовувати ще ненарушені засоби природньої енерґії.

Та з другого боку треба ще раз пригадати ті сотки тисяч, а навіть міліони робітників, які нині працюють у приватних компаніях, а які, внаслідок банкротства приватних компаній, стратять працю. Чи уряд подумав про них? Чи знайде для них нові заняття? Де саме? Чи зачне і в інших промислових ділянках розбудовувати державні підприємства? Коли так, то до чого це все доведе?

На тім відтінку боротьби уряду з компаніями загальних ужиточностей можна ще раз виразно побачити різку розбіжність між технічним уліпшуванням і фактичним затруднюванням робітників. Серед нинішніх обставин одно не означає конче друге. Навпаки, ми бачимо, що одно виключає друге, що уліпшення даного підприємства потягає за собою редукцію людської праці, а в дальшу чергу безробіття, нужду.

І в цьому випадку тверді факти вказують, що одиноким уміркованим виходом з цеї ситуації є таки обмежування годин людської праці пропорціонально з уліпшуванням промислу.

Гнат Кращанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(10)

Дівчина відійшла. Кіндис порозривав печатки і розгорнув листа полковника, та годі було читати, бо вже смерклося. Кинув лист на стіл, кажучи:

— На місці польського старости в Могилеві засів козацький полковник. Якийсь чорт пригадав їм, що Зубрин, то королівщина, отже тепер маєтність козацького війська. Полковник прислав чоловіка з листом. Чи той полковник гадає собі, що він тут пан?

— А хтож? — обізвалася жінка. — Раньше паном був польський староста, тепер козацький полковник.

Кіндис зареготав, пальцем постукався в груди і відповів:

— За польського старости я був тут паном, то й за козацького полковника буду ним. Хто тут стільки літ наставляв свою шию?! Може староста робив це? Може козацький полковник? Не видре з моїх рук Зубрина!

Жінка здвигнула плечима. Кіндис мурмотів під носом до себе самого:

— Як ляхи й не пробували мене викурити відси, то й коваки, побачивши, що зі мною не легка справа, махнуть рукою на Зубрин і дадуть мені спокій... Хіба що дещо заплачу їм... якийсь чинш. Я працював тут не на те, щоб інші користали. Де чоловік сидить стільки років і гарує, то хіба мусів собі якусь власність висидіти... Чого вони від мене хочуть?

Жінка ввесь час пильно вдивлялася в нього та не перебивала ні словом. Настя принесла запалену свічку і поставила на столі перед ним. Вхопив письмо і став читати. Брови стягалися йому. Прочитавши, сплюнув і кинув на стіл. Став читати друге письмо, від сотника, і ще більше насупився. Прочитавши, папір зімняв і кинув на землю. Став бігати по кімнаті туди й назад. Підоймив зімняте письмо, розгорнув, вигладив і прочитав ще раз. Ще раз зімняв і кинув на землю. З руками в кишенях знов став бігати по кімнаті. Нараз станув перед жінкою і прошипів:

— В Зубрині гадає осісти козацький сотник. Їде на обзорини. Везе з собою цілий свій двір. З ним їде його жінка і його донька... Вдурів! Може гадає, що татари геть винеслися відси. Гадає, що тут можна з дівками сидіти так безпечно, як у Господа Бога на печі. Ну, ну, побачимо... Я тут їх не хочу мати. Викурю їх так, що їм відійде охота зазирати в моє господарство!

Жінка сиділа мовчки. Сперла бороду на руку і гляділа у вікно. Вона вже давно знала, що з ним годі балакати на розум. Чим довше Кіндис ходив по кімнаті, тим більше кріпшала його лють. Видко було, що гамується, щоби не вибухнути. Текля, сестра Кіндиса, принесла ручник, мису і миску. Поставила на столі. Кіндис глянув на це і присів. Хорти посідали по його обох боках і задивилися в його очі. Він знову встав, пішов до шафи, виймив фляшку і чарку. Знов сів при столі, налив до чарки, ковтнув і фляшку поставив перед собою. Його лице неначе горіло... Лячно було глядіти на нього. Жінка, що глянула на нього, відвертала очі з відразою.

— А ти їла? — спитав жінку, глянувши на неї.

— Я не голодна. Годі було мені ждати цілу днину...

Знов настала мовчанка. Перебив її Кіндис заміткою:

— Бачу, нині тебе знов напала твоя хандра.

— Яка була вчора така й нині, — відповіла коротко.

— Чоловік приволічеться до хати і не має до кого отворити писка, ані побалакати від серця. Неначе би прийшов до хати свого найбільшого ворога.

Жінка знов здвигла плечима і змовчала. Кіндис, наче би вже не думав далі балакати з нею, звернув голову до дверей і гукнув:

— Гей, Текля!

На порозі станула його сестра.

— Кумису! — крикнув.

— Татарина зробили з тебе, — шепнула жінка. — Ти не лиш до їх кумису привик, а й до решти їх звичаїв.

Неначе би не чув того докору, Кіндис сидів задуманий. Сестра принесла високу склянку з білявим напитком. Випив лакомо, обтер вуса і коли сестра відійшла, зачав неначе сам до себе:

— Чомуж би мені не бути татарином! Вони мають розум. Гуляють в степу, працювати не потребують. Живуть в свободі. Їх мурзи мають більші маєтки, як ми... Все те мають з добичі.

— І ти завидуєш їм такого життя, такого поганського бурлакування, — зачала жінка.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

О. Ф., Філядельфія, Па. — Тішить нас, що Ви порушили справу книжки. Але в данім випадку книжку продає сам автор. Часопис може помістити критичну оцінку такої книжки, що й у нас зроблено. А далі повинен оголошувати книжку цілком по бизнесовому.

Найтяжча недуга.

— Минулого року було зо мною так погано, що всі лікарі покинули мене.

— Ти був так безнадійно хорий?

— Ні, такий голий як турецький святий...

З ДНЯ

ДУША УГОДОВЦЯ.

Слово „угодовець" приня-лося вже дуже широко серед української суспільности на рідних землях. Під ним зви-чайно розуміють тих україн-ських політиків, які замісць проповідувати безогляну бо-ротьбу з ворогами, сподіва-ються ласкавими способами вмолити ворогів і виторгува-ти від них для своєї нації якісь полекші.

Найбільшим угодовцем зви-чайно називають того суспіль-ного діяча, що або припору-чає переговори з ворогами, або безпосередньо сам з ними переговорює.

ВОНО НЕ ВСЕ ТАК.

Та воно не все акурат так. Бо хоч дуже часто буває, що та людина, яка найбільше ві-рить в угоду, сама цю угоду переводить та переговорює з ворогами, то може нераз бу-ти і так, що даний чоловік переговорює з ворогами з на-казу національного проводу, чи партії, хоч сам у те уго-довство зовсім не вірить.

Тому угодовцями не треба вважати лише тих людей, що безпосередньо переговорюють із ворогами, але в першій мі-рі тих, що щиро вірять в уго-довство; вірять, що ворогів можна укоськати, і цю віру стараються защіпити в інших.

Це остання є найважніше й найпогубніше у своїх наслід-ках.

УГОДОВЕЦЬ ЗНАЄ СВОЄ.

Справжній, „чистої крови" угодовець це дуже вперта і догматична людина. Себто та-ка, що вірить у свою „прав-ду" навіть тоді, коли їй хтось поставить мов на долоні ти-сячі доказів, що її „правда" це ніяка правда, тільки брехня, а в найкращому разі помилка.

Ось тим нашим угодовцям давайте тисячі доказів, що вороги прямують усіми сила-ми до того, щоб нас цілкови-то вигубити, то вони будуть таки правити своє: „А, хто знає... А чому не попробувати ще?" А скажіть угодовцеві, що всі народи визволювалися тільки боротьбою і револю-ційним шляхом, то він вам скаже: „Е, то були інші наро-ди, а ми до них не належимо". А наведіть йому приклад з ір-ландцями, що, хоч малий на-рід, а визволився з неволі англійського, десять разів більшого, народу, то наш уго-довець затріпається, мов опа-рений: „Що ви нас рівняєте до ірляндців! Вони ірляндці, а ми українці".

ПОЛЯК ДАЄ НАМ ЛЕКЦІЮ.

Та ось у „Бюлетені Поль-сько-Українськім" помістив ві-домий польський політик, ко-лишній львівський воєвода, Дунін Борковскі, статтю, в якій остерігає поляків, щоб занадто не перецінювати сво-їх сил, опираючи свої надії на факті, що вони мають свою державу. Бо засоби держави є обмежені і вони не можуть до-вершити чуда.

Далі він остерігає поляків, щоб не пробували вигублю-вати українців, бо цього вони не осягнуть, тільки озлоблять проти себе всіх українців та спровокують їх до солідарної боротьби проти всього, що польське.

А чим може та боротьба скінчитися, Борковскі наво-дить ... Ірляндію. Так, Ірлян-дію. Ту саму Ірляндію, проти якої так відхрещуються наші українські угодовці, попадаю-чи в лють, коли тільки порів-няти нас до ірляндців. Начеб-то ми були зліплені з якоїсь гіршої глини, чи ірляндці з якогось ліпшого матеріялу.

ТИМЧАСОМ ПОЛЯКИ РОБЛЯТЬ СВОЄ.

В той час, як наші угодовці зо своєю політикою зайшли „під дурного хату", поляки нестримним походом ідуть на все, що українське, і хочуть знищити його до тла. „Діло" з 31 грудня м. р. приносить таку новинку: „**Канібальський шовінізм**" опанував останніми часами польське громадянство у Львові у відношенні до всьо-го, що українське. Українські афіші на мурах польські шо-віністи здирають або нищать, українські вивіски адвокатів і промисловців нищать, або за-мазують чорною фарбою, а на українських промислових льокалях виписують простаць-ку лайку. Спеціяльною нена-вистю палають до крамниць „Маслосоюзу" при вул. Зиб-ликевича ч. 28. Витягнули на-віть металічні букви, що при-биті до муру. До такого ван-дальства посувається україно-жерний шовінізм польської вулиці, яка не хоче знати, що живе серед українського моря та що ненависть може викли-кати як реакцію тільки нена-висть".

ВАЖКЕ ЖИТТЯ.

Важке життя переживає у-країнський нарід на всіх зай-манщинах. Займанці викори-стовують це положення. По-ляки, давлячи нас, вказують часто пальцем на Совети і ка-жуть: „А дивіть, там ще гір-ше". Совети і їх большевиць-кі агенти за границею, щоб заглушити наш біль і відвер-нути наші очі від тих соток тисяч жертв, які вони щорічно розстрілюють, вказують паль-цем на Польщу і говорять: „Дивіть, як польський фа-шизм давить український на-рід".

Так, давить. Ми це дуже добре знаємо і боремося з цим насильством. Але, борю-чися з тим польським насиль-ством, ми не випускаємо та-кож з уваги того, що діється під большевією. Стогін наших братів під Польщею не сміє заглушувати стогону наших братів під Советами. Будуч-ність і щастя українського на-роду міститься в зеднанні всіх поодиноких країв.

Тому хай бісяться больше-вицькі агенти, хай захлипу-ються піною зо злости, що ми не присвячуємо всієї уваги лиш польському гнетові — ми далі будемо розкривати зло-чини одних і других.

ЦІСАР ЙОСИФ II. І УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК.

Австрійський цісар Йосиф II. (1741—1790) у своїх подоро-жах не любив їздити з вели-ким почотом. Їхав як звичай-ний громадянин почтовим або найманим фіякром. Найчасті-ше заїздив до заїзних домів, а на селі то й до коршми. Їздив по Галичині, щоб пізнати но-воприлучений край. Цікаву пригоду оповідають про його зустріч із українським сіль-ським священиком. Цісар Йо-сиф II. чув уже, що тодішні українські священики жили дуже вбого та примітивно. Забажав пізнати їх життя вла-сними очима. І зайшов в одно-му селі на парохію. Бачить, на подвірі рубає селянин дрова й питається, де священик. То-ді селянин підводиться та ка-же: „Це я священик!" Ця зу-стріч так вразила цісаря, що він рішився подбати про кра-щу долю українських свяще-ників і про їх більшу освіту. І хто зна, чи це теж не було од-ною з причин заснування гре-ко-католицької духовної семі-нарії у Львові, що недавно святкував 150-ліття заснування.

Між рибалками.

— Чи тут бере риба?

— Не знаю, я тут закидаю вудку щойно третій день.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Забагато організацій.

Вже нераз згадувалося в часописах про нашу громаду, про те, скільки в ній органі-зацій і клюбів та яка серед тих клюбів праця. З одного боку можна радіти, коли ба-чимо, як наш нарід організу-ється; але з другого, воно не-раз шкодить, коли в даній громаді, з обмеженим числом людей, твориться безліч орга-нізацій, які тільки роздроб-люють громадське життя.

Здається, що і в нас таке явище заіснувало, і що в нас є забагато організацій, так, що це відбивається кепсько на нашім загально-громад-ськім життю. Нераз буває в нас так, що з огляду на чи-сленні мітінги не можна доби-тися місця на збори. Самих жіночих організацій в нас є чотири: Сестрицтво, Союз Ук-раїнок, Дівочий Клюб і Жі-ночий Кружок. Всі вони йдуть за колядою, отже не знати, котрій догодити...

Крім того вони між собою ворогують і прихильники од-ної організації відмовляють колядникам іншої; та саме те все відбивається на загально-громадськім життю. Чи не бу-лоб краще з тих чотирьох жі-ночих організацій зробити дві, але сильні?

Ось через те саме, що стільки організацій, і то во-рогуючих, ми не можемо в громаді нічого розпочати на ширшу скалю, і хоч наша гро-мада вважається свідомою, то не має свого власного На-родного Дому, не має біль-шої салі і душиться під цер-квою, або йде в найми до чу-жих. Також церква, мимохо-дом кажучи, є задовжена й через розбиття тяжко спла-чувати довги.

Думаю, що краще булоб, якби ми поменше „мітінґували" і розбивалися на групи, а, забувши свої політичні і релі-гійні ріжниці, бралися до під-несення нашої громади.

Наталія Камфоник.

АЛЕНТАВН, ПА.

Листопадове Свято.

Дня 28 листопаду м. р. мі-сцева укр. прав. громада, як теж усі товариства, що при ній гуртуються, гідно вшану-вали память листопадового зриву. В церкві уставлено символічну стрілецьку могилу, при якій стояли учні місцевої рідної школи. В часі панахиди стояли в одностроях і з кріса-ми в руках члени місцевого відділу ОДВУ. Далі устави-лись члениці У. Ч. Х. і члени-ці С. У. А. Місцевий парох о. И. Филима виголосив зворуш-ливу проповідь. Підчас пана-хиди співав місцевий хор, зложений головно з молоді, під проводом учителя Івана Зазворського.

Вечором того дня відбувся святочний концерт. Вступне слово виголосив о. Филима, а програмовий провід був до-рученний Михайлові Мельничу-кові, предсідникові місцевого відділу ОДВУ. Хорові точки виконував згаданий хор під управою І. Зазворського. Всі точки випали дуже добре. Між піснями були декламації, виконані панночками: Анною Кіцак, Степанією Салаш і па-нями: Оксаною Савечко, Ма-рією Іваськів та Софією Сав-чук. Кожна декламація була виголошена з найбільшим чут-тям і кожну принято рясними оплесками.

На скрипці і гармонії ві-діграли кілька українських пі-сень брати Іван і Михайло Тхорики, які теж вивязалися надзвичайно добре.

Святочний реферат виголо-сив редактор „Націоналіста", В. Душник з Ню Йорку. Мож-на було виразно запримітити, що той реферат припав усім до вподоби, бо слухачі кілька-кротно переривали його ря-сними оплесками.

На закінчення о. Филима по-дякував в імені всієї громади учасникам свята і виконавцям програми, зокрема дириґентові Зазворському.

Того вечора переведено збірку, в часі якої зложили: на панахиді $13.25; Союз У-країнок $5; по $1: о. И. Фи-лима, М. Мушастий, А Пипюк, М. Заблоцький, М. Іваськів, Т. Іваськів, М. Мельничук, М. Па-ращак, І. Завидюк, М. Качмар; по 50 ц.: М. Солджак, З. Гу-цалюк, І. Маркович, Г. Біленький, М. Рудакевич, М. Олесь, З. Позибанчук, Т. Савечко, П. Галевич, А. Салаш, Р. Бойко, І. Собчак; дрібними $9.30. Разом $43.63. По відтягненні $20.20 осталу суму, $23.43, вислано через Обєднання по половині на Рідну Школу і на визвольну боротьбу.

ЦІСАР ЙОСИФ II. І КОЗАК.

Князі Чарторийскі, що з ро-ду були українці, мали свій о-сідок у Пулавах. Князь Адам Чарторийскі, генерал поділь-ських земель, мав великий вплив на тодішнє літературне, товариське, а навіть політичне життя. Гостив у себе в часах між 1780—1830 роком славних тоді письменників. Помагала йому в цьому його жінка, нім-киня з роду, Ізабеля з Флемін-гів. Частим гостем у Чарто-рийских був російський цар Олександер І. і саксонський король Фридрих Август, якого Наполеон іменував був вели-ким князем варшавським.

Та в найбільшій приязні жи-ли Чарторийскі з віденським двором. Коли австрійський ці-сар Йосиф II. в 1786 році був у Львові, кілька разів гостив у палаті кн. Ізабелі. Його часті гостини закінчилися комічним епізодом. Одного дня княгиня не сподівалася гостини і сказа-ла козакові, що звався Сокіл, щоб нікого до неї не впускав, бо хоче переспатися. Зо сну збудив її якийсь крик. Вибігла зо спальні тай побачила Со-кола, що моцувався з цісарем. Козак разураз повторяв:

— Моя пані спить! — і на-магався скинути цісаря Йоси-фа II. зо сходів.

„Коли я скрикнула: Що ти робиш? цеж цісар! — згадує княгиня у спогадах — то козак пошкрябався поза вухо і ска-зав: „А чорт же його знав, ці-сар, чи якийсь там пан" ...

ГАРНІ ГОСТІ.

— Ганю, — каже пані до служниці — прошу добре попрятати у вітальні, щоб під канапою не було порохів, бо нині прийдуть до нас гості.

— Гарні мені гості — мимрить собі під носом служниця — що будуть заглядати під канапу, чи може ще лягати...

(ціс-ар їздив фіякрами). Визволе-ний Йосиф II. поклепав козака по плечах та сказав по україн-ськи „Добре, добре" (мабуть одиноке українське слово, яко-го навчився) і дав йому десять дукатів. На те Сокіл озвався врадуваний: „Тепер знаю, що то цісар!"

ЗАРАДА НА ВИНАРОДОВЛЕННЯ

Найбільша небезпека для еміґрації — це винародовлен-ня. Те незамітне, але безсер-дечно послідовне винародов-лення нашої молоді. Одиноким чинником, що може виповісти безоглядну боротьбу цій за-грозі, єдиною силою, що може протиставитися винародовлен-ню, це національно - свідома жінка, це **мати українка патріотка.**

В котрій родині є свідома мати патріотка, там нема чого дрижати за молодь. Така мати зуміє протиставити чужим впливам свої впливи. Але чи багато в нас таких матерей? Чи кожна українська мати мо-же зачислитися до них?

Може й не багато. Але наші жінки хочуть і мусять бути та-кими матерями спартанками. Мусять виховувати себе в тім напрямі. Ось у старім краю виходить уже тринацятий рік під редакцією відомої грома-дянської діячки й організатор-ки жіноцтва, Олени Кисілев-ської, часопис для жіноцтва „**Жіноча Доля**". З чистою со-вістю можемо поручити його нашому жіноцтву, бо це є о-дин з найповажніших жіночих часописів у нас і за границею. Високий патріотичний рівень, культура слова, велика любов і шаноба до всього, що рідне, всесторонність у підборі стат-тей, цікаві новинки з ділянки модерного господарства, жіно-чої літератури, педагогіки, ме-дицини, куховарства й ін. роб-лять цю газету не тільки корис-ною, але й для всіх цікавою.

За $2 можна „Жіночу Долю" мати цілий рік у своїй хаті. Подбайте про це: добрий при-ятель вістун зо старого краю може багато радісного внести у вашу хату. Адреса редакції: **Коломия, вул. Замкова.**

А одинокий журнал для дів-чат на західньо-українських землях це „**Світ Молоді**". Ви-ходить він уже пятий рік у Коломиї й містить статті на те-му: становища молодої україн-ки в родині, суспільстві, в на-шім політичнім і економічнім житті. Цікаві літературні спроби. В кожнім числі ми-стецько - літературна критика. Адреса редакції: **Коломия, вул. Замкова 37.** Пишіть по оказо-ве число.

Тяжке завдання.

До офісу входить кремезний, атлетичної будови чоловік і звертається до хлопця до об-слуги:

— Чи пан директор є?

— А як пан називаються?

— Називаюся Печінка.

— Ой, то зле буде, — зіт-хає хлопець — пан директор казав вас скинути зо сходів...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВОЛІЛА ВОЛЮ НІЖ ХЛІБ.

Недавно трапилась у мене така пригода: пішла жінка до пивниці і за хвилю чую звідти крик. „Ходи", каже жінка, „сюди, бо тут щось літає". Зійшов я вниз і побачив, що це якась заблукана ворона. Як вона там дісталась, не знаю. Можливо, що заховалася від студени.

Взяв я цю перемерзлу ворону до хати, вона обігрілась і я хотів її погодувати. Та хоч вона була голодна, то з моїх рук хліба не хотіла взяти. Як тільки в неї вступило знов життя, вона почала дивитись тужними очима надвір і почала пручатися, щоб вирватись мені з рук. На мої припрошування їсти хліб вона цілком не звертала уваги. Видно було, що волить голод і холод, щоб тільки бути на волі.

Так поступила ворона. А скільки то є серед нас таких людей, що поступають гірше від ворони, і за шматок хліба, або за кусок зігнилої ковбаси продають волю, продають честь і лижуть руки, що тримають їх у неволі! Німа птиця не дала перекупитися, а є люди, що продаються з тілом і душею. Хіба не слід їм учитися характерности від цеї ворони?

Михайло Фук,
Ембридж, Па.

ПОГАСЛА ЗОРЯ.

(В річницю смерти О. Басарабової).

Чотирнадцять літ минає,
Як погасла зоря нам,
Що звіщала волі прихід,
Пімсту нашим ворогам.

Гаснути їй ще не був час,
Могла довго ще світити,
Могла сяйвом життя свого
Україні послужити.

Та від ясности зірниці
Сліп наш ворог лях-тиран,
Тож убив її невинну
Серед страшних мук і ран.

Вбив невинне слабе тіло,
Та духа не поконав;
Він вбивством у наші душі
І пімстою запалав.

І горить та в могутню силу
Лучить він до бою нас,
Щоб за смерть цеї геройки
Ми пімстились в слушний час.

И. Буката.

Малий Юрчик захорів. Прийшов лікар. Звертає увагу матері, що хлопець дуже брудний.

— Якжеж брудний? — обурюється мати — таж він миється що дня!

Лікар узяв трохи вати, замочив у бензині та потер по шиї хлопця. На шиї показується біла пасмуга.

— Ну, прошу, щож це?

— Щож у цьому дивного, — відповідає мати — коли пан доктор чистять хлопця хемічно!

ЗАВДЯКИ НАУЦІ.

Жакеліна Джін Бенсон з Шікаго святкує свої другі уродини. Вона здорова й важить 24 фунти. Вона вродилася була передчасно й важила при народженні 12 унцій, себто три четвертини фунта. Її треба було держати довго в інкубаторі.

WPA ПОМАГАЄ СЛІПИМ

У Злучених Державах є яких 125,000 невидючих людей. Видають для них окремі книжки, в котрих усі букви витиснені з паперу так, що виступають наверх, і можна їх відрізняти, доторкаючись пучками пальців. Це так звана система Брейля друку для сліпих читачів.

На жаль, більшість сліпих, коло 80,000, ще не навчилась читати такого письма, і багатьом трудно навчитись. Коли Едисон придумав фоноґраф, зараз йому самому прийшла думка про користь, яку з того винаходу можуть мати сліпці. Одначе звичайний фоноґраф і звичайні рекорди не вистачали, щоби передати цілу книжку. Щойно недавно зроблено винахід, який дозволяє вирізати 150 ямок на один цаль рекорду. Таким способом навіть довгу книжку можна тепер записати на шістьох великих рекордах. Розуміється, треба для них відповідного фоноґрафу, що разом з рекордами творить цілу книжку-машину.

Тому, що таких книжок-машин небагато і багато коштують, два роки тому федеральний уряд взявся виробляти і машини і рекорди, щоби постачати їх безплатно сліпим. Займається їх розсилкою конґресова бібліотека в звязку з Американською Фундацією для Сліпих. Позичають їх сліпим людям, даючи притому першенство таким, що не можуть читати Брейльового письма для сліпих і що не мають родичів та приятелів, якіб їм голосно читали звичайні книжки.

Виробляють ті книжки-машини робітники, що працюють для Адміністрації Поступу Праці (WPA), яка дає тимчасове заняття безробітним. Досі виробили вже таких книжок-машин більше як 17,000, щоб дати лектуру сліпим, які інакше залишились би без матеріялу до читання.

Вирібництво тих машин і рекордів до них є лиш один з тих проєктів допомоги сліпим, що взяла на себе WPA і виконує його в Ню Йорку. В інших містах робітники WPA працюють біля інших проєктів. Яких 650 осіб виробляють книжки і мапи за системою Брейля, які теж розповсюднює WPA. Одна ґрупа робітників WPA в Масачусетс виготовила 45,000 примірників ріжних мап. Робітники WPA вивчають сліпих ріжних індустріяльних фахів і навіть підготовляють їх до творчого мистецтва. Всюди науку дають, наскільки можливо, сліпі вчителі.

Згадана ґрупа в Масачусетс працює тепер біля моделів машинерії й механічного знаряддя та виробляє біольоґічні препарати і зразки архітектурних стилів. Всі написи і пояснення зроблені письмом Брейля. В стейтовій школі для сліпих в Індіяні робітники WPA роблять ботанічний город для сліпих. Доторкаючись пнів і листя ростини та нюхаючи запах цвіту, сліпі мають також при кожній ростині її опис, зроблений таким письмом, щоб могли прочитати й знайти, як виглядає та ростина, з якою вони ознайомились уже початкові дотиком і нюхом. Вирібництво килимів у Місісіпі дає сліпим робітникам змогу заробити собі на прожиток.

У Берклі (Каліфорнія) є школа мистецтва для сліпих учеників, які між іншим написали вже кільканацять оповідань, почали писати кілька повістей і виставили на сцені одну драму.

Позичка.

— Хочеш, щоб я конче позичив тобі пять долярів. Добре, та коли мені не віддаси до тижня, то вже ніколи не позичу тобі.!

— Добре, коли так, то позич мені десять долярів!

Правничий іспит.

— Яку кару ви визначилиб обвинуваченому в таких обставинах?

— Я дав би йому пятнацять літ вязниці, а на випадок злагіднюючих обставин засудив би його на досмертну вязницю.

— Якжеж? Таж досмертна вязниця це більше ніж пятнацятьлітня кара?!

— Ні, пане професоре, бо досмертну вязницю видержить кожний, а пятнацять літ не кожний видержить!

—o—

Походження людини.

— Тепер ми приступаємо до обговорення походження людського роду.

— Мій батько завжди каже, що ми походимо від малпи.

— Це виняткові випадки, якими ми не будемо тут займатися.

—o—

Зубний лікар (вертить пацієнтові в хорому зубі, щоб запльомбувати його).

Пацієнт кричить із болю.

Лікар: — Щож це, ти не пригадуєш собі мене зо школи? Таж я той Юлько Чепуряк, якого ви всі все побивали!

ПОТРІЙНИЙ ЧЕМПІОН.

Ралф Фланаґен, 20-літній флоридець, що на пливацьких змаганнях у Корал Гейбелз, у Флориді, здобув рекорди в пливанні на віддаль: 250, 220 і 200 ярдів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БАВНД БРУК, Н. ДЖ.
З хрестин на народні цілі.

Дня 8 січня відбулися примірні хрестини в гром. Василя і Зоні Романовських, які хрестили свого сина Василька. По гарній гостині гром. Резник і гром. Яреми згадали про народні цілі й закликали зложити якісь жертви. Зложили по $1: обоє В. Яреми, Резники, Дацюки, Татарини, Романовські, М. Яреми, Семенюки, Волинські, І. Романовські; по 50 ц.: Шольц, Шимчишин і Дібайло; решту дрібними. Разом зібрано $11.50, з котрих призначено $8.50 на українських інвалідів у старім краю, а решту на іншу, тутешню ціль. Гроші вислано через Обеднання.

М. Татарин.

—o—

ОЗОН ПАРК, Н. Й.
На інвалідів і Рідну Школу.

Відділ 35 Союзу Українок в Озон Парку не забув про Рідний Край і цього року. Як попередніми роками, так і тепер він зібрав гурт членниць, які пішли колядувати на Рідну Школу й інвалідів. Ходили колядувати: К. Васло, К. Костишин, К. Кошеловська, М. Швед і В. Костишин. Вони заколядували $34.50. Зложили коляду по $2: Е. Орлян, В. Турило, С. Вовк, І. Чорний, Ю. Кузів; М. Ворона $1.50; по $1: М. Швед, М. Дзядзо, К. Васло, Е. Гавришко, Н. Танчак, В. Великанович, Я. Жатковський, М. Маціборський, М. Заверуха, Я. Мороз, В. Костишин, Р. Куцопій, В. Ворґуль, С. Шіпка, С. Малафій, І. Ґенеґа, А. Лавич, С. Миськів, Й. Паращук, М. Савка, Й. Угорчак, В. Цісик, М. Вішинська. Разом $34.50, які вислано через Обеднання по половині на інвалідів і Рідну Школу.

О. Швед.

—o—

БРОНКС, Н. Й.
Молодь на визвольну боротьбу.

Майже по всіх місцевостях Америки, де тільки живуть свідомі українці, старші та молодь ідуть колядувати в часі свят на ріжні народні цілі. Всі ми це добре розуміємо, що завданням старшої і молодшої ґенерації в Америці є всіми силами помагати нашим братам і сестрм в Україні вибороти свою незалежну державу. Робили так еміґранти Ірляндії, Литви, Чехії, Польщі, роблять так еміґранти жидівські, китайські, хорватські, македонські й інших народів. Тому булоб соромом для української еміґрації, якби вона забула за материній край і, дбаючи тільки про себе, замкнула очі на всі ці знущання ворогів над українським народом.

Молодь Бронксу, що тільки минулого року стала організованою частиною молодих українських націоналістів, розуміє це все дуже добре й старається своєю працею помогти своїм землякам в Україні. І тепер, користаючи зо свят Різдва Христового, молодь з Бронксу пішла по українських домах з колядою на визвольну боротьбу. Багато громадян приймали колядників з отвертими раменами, але не бракувало й таких, що жалували навіть скромної жертви на ту ціль.

Колядувати ходили: Пилип Найдан, Максим Фалендиш, Катерина Кіт, Павлина Різник, Володимир Різник, Юрій Верескля, Оля Криклива й Анна Біла. Всі вони своїм трудом заслужили на подяку; а також окрема подяка належиться Пилипові Найданові, що цілий час задармо возив колядників своїм автом. Вкінці належиться подяка всім тим українським громадянам, що не відсилали наших молодих колядників з порожніми руками. Коляду зложили по $3: К. Верескля, І. Андрушин; по $2: В. Різник, П. Абрамчук, Анастасія Душник, П. Найдан, В. Закалюжний, А. Гладун, Розалія Сьомкало, Анастасія Томішак, О. Гнатів; по $1: Катря Чупіль, В. Найдан, М. Фалендиш, І. Гунало, Павлина Кіт, о. Л. Профеть, Б. Бортновський, П. Лещук, А. Кучмак, І. Дудар, А. Пискун, А. Григорович, А. Андрушин, Ярема, П. Заяць, І. Петраш, Магда Бурмас, Марія Мудра, Софія Лось, Ю. Сидор, О. Каспрак, І. Павлишин, М. Богун, Б. Карпо, А. Турчин, І. Король, І. Журавель, І. Чухрій, гром. Ликтеї; по 50 ц.: Параня Соломка, М. Білий, Олександра Ликтей. Разом заколядовано $54.50. По відтягненні коштів на заводіну вислано $52 на визвольну боротьбу через Обеднання.

Павлина Різник.

—o—

РОЧЕСТЕР, Н. Й.
На народні цілі.

Відділ 20 ОДВУ переслав через Обеднання $45 на народні цілі: $15 на інвалідів, $15 на політичних вязнів і $15 на Рідну Школу.

Г. Булавинець.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.
На народні цілі.

На річних зборах т-ва Любов, від. 45 У. Н. Союзу, вирішено багато організаційних справ, які вийдуть на користь відділові. Притім не забуто і про Рідний Край. На внесок гром. М. Рибака рішено вислати з відділової каси $30 на такі народні цілі: „Просвіту", Жіночу Долю, політичних вязнів, інвалідів, визвольну боротьбу і Рідну Школу по $5. Гроші вислано через Обеднання.

Т-во Любов цього року буде святкувати, 35-літній ювилей свого існування. Воно має ту віру, що за собою полишило гарну минувшину, а перед собою має також гарну будуччину. Воно обєднує в собі добрих і примірних українських громадян, які ніколи не жалують труду для українського народу.

Теодор Малик.

—o—

РУТЛЕНД, ВТ.
На народні цілі.

Гром. Іван Кінах переслав від себе через Обеднання $10 на такі народні цілі: $4 на Рідну Школу, по $2 на „Просвіту" у Львові, визвольну боротьбу й інвалідів.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.
На народні цілі.

На річних зборах, що відбулися в суботу, 15 січня ц. р., т-во Зоря, від. 69 У. Н. Союзу, пішло своїм традиційним звичаєм і як кожного року, так і цього ухвалило зо своєї каси жертви на народні цілі. Ухвалено $30 на такі цілі: $10 на Рідну Школу, $5 на інвалідів, $5 на визвольну боротьбу, $10 на друкування творів І. Франка англійською мовою. Перші три жертви переслано через Обеднання на призначені цілі; а останню залишено в Обеднанні на друкування творів. Цим т-во Зоря започаткувало жертви на ціль, яка принесе багато користи родженій тут молоді.

За уряд т-ва Зоря: **Й. Забавчук, Н. Крицун, М. Ликтей, Е. Парницький.**

—o—

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.
З товариської забави на поміч „Просвіті".

Дня 25 грудня м. р. Т-во „Запорозька Січ", від. 234 У. Н. Союзу, святкувало свою річницю Службою Божою, котру відправив о. Й. Чаплинський за здоровля живучих членів. Парастас відправлено за померлих членів Товариства. Притім о. Чаплинський виголосив гарну патріотичну проповідь, в якій сказав, що Товариство взяло собі дуже гарну назву від тих старих українських козаків, що боролися за українську державу і що все у своїй глибокій вірі зверталися за благословенням до церкви.

І теперішні члени Т-ва „Запорозька Січ" стараються по своїх силах докладати цеголку до будови своєї держави, а також стараються на той самий шлях народньої роботи направити і молоді покоління.

З церкви всі члени удались до У. Н. Дому на коротеньку забаву, котру влаштовано для своїх членів. На забаві представник Павло Стешко виголосив до присутніх коротку промову, в якій закликав зложити якусь жертву на Рідний Край, а саме на поміч „Просвіті" у Львові, з нагоди її 70-літнього ювилею просвітньої праці серед української суспільности.

Зложили: Т-во „Запорозька Січ" з пушки дрібними жертвами $2.70; К. Пілат $2; по $1: Й. Арчій, М. Гринішак, В. Федчишин, Д. Шкім; по 50 ц.: В. Витушинський, Юлія Пілат, Т. Огар, М. Галінович, Ю. Атаманчук, І. Ґенеґа, Є. Могила; по 25 ц.: М. Могила, А. Фортуна, М. Ґенеґа, К. Возняк, Т. Кобрин, А. Брода, Т. Чечіль, Марія Арчій. Гроші вислано через Обеднання на призначену ціль.

Константин Пілат.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS OPEN HOME
Festivities Mark Temple's Dedication

In song and speech and story the Ukrainian National Temple was dedicated Sunday with a gay all-day celebration. The building, which was completed recently at a cost of $100,000, is at 4655 Martin avenue, and is designed to fill the social and educational needs of the city's Ukrainian colony. It was constructed through the efforts of the local branches of the Ukrainian National Association of America.

It was Mayor Reading himself who opened the doors of the handsome three-story structure, the keys having been presented him by two little girls in Ukrainian costumes. The Mayor fitted the big key to the front door after Nicholas Murashko, of Jersey City, national president of the association, had cut the ribbons designed to bar access to the building.

A colorful display of the American and Ukrainian colors signalized the opening of the ceremonies. This was followed by the blessing of the interior of the structure, a rite that was solemny celebrated by the Very Rev. Leo. I. Sembratovich, assisted by the Rev. Stephen Tyschansky.

Gov. Murphy arrived in time to attend part of the recital given by four Detroit Ukrainian choruses and the Ukrainian Radio Concert Orchestra, which featured the afternoon's festivities.

The high spot of the dedication ceremonies was reserved for the evening, when a banquet was served at which City officials and officers of the association were speakers. Dr. A. T. Kibzey was the toastmaster. Among the speakers were Walter Chmyr, president of the association, and Joseph Charnesky, its legal adviser.

(The Detroit News, January 17, 1938).

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(64)

Букенці повязали своїх вазірів і вкинули їх до широкої колиби, що служила за тюрму. Полежавши кілька годин, вазіри почали відзискувати притомність. Вони стогнали і натирали собі чоло рукою. Мувіро перший прийшов до себе і почав говорити: „Я знаю тих букенців. Це жорстокі люди. Вони повбивають нас і зїдять наші серця".

Тимчасом Тарзан продирався крізь нетри, тримаючи на барках чорну дівчину племени букену. Він урятував її від кавуру і тепер хотів назад повернути її їй родичам. Дівчина зпочатку дуже лякалася Тарзана, але скоро до нього привикла і навіть відчула, що він не є її ворогом. Вона подивляла його силу і зручність, з якою він перескакував дерева.

По якомусь часі вона відважилась заговорити. „Хто ти є?" — запиталась вона Тарзана. „Я той чоловік, якого твій батько врятував перед Удальом", відповів Тарзан. Дівчина затрусилась. „Коли так, то ти також є кавуру", вона завважила. „Ні, я не є кавуру. Я Тарзан, володар краю вазірів. Розкажи своїм людям, що я тебе врятував від кавуру".

Дівчина радісно відітхнула і залевнила, що це зробить. Другого дня вони зблизились до огорожі її села. Тарзан опустив її на землю і, вказавши рукою на загороду, промовив: „Тепер іди до дому, а я мушу йти в нетри". З тими словами він скоро зник. Він не знав, що його вірні вазірі знаходяться тепер у великій небезпеці. Якби знав, то не був би їх покидав".